

C:\Users\Plazma\Desktop\310\K_H_Macha-Pout_Krkonoška.pdb

PDB Name: K.H.Mácha-Pout' Krkonošská
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

KAREL HYNEK MÁCHA-POUŤ KRKONOŠSKÁ

Pozdní večer. Dívky pilně předly,
hoši v kolo k dívčinám si sedli;
plamen z krbu smutně k tomu svítil.
Pocestný uprostřed síně sedí,
na něj každý poslouchaje hledí;
mluvil takto; však i taktéž cítil:
"Hojho, slyšte, kteří ještě bdíte,
dobrý pozor na má slova dejte,
neslýchané, nové věci zvíte!
Však jak pravím, pilně poslouvejte,
neb jak slova jenom vypustíte,
nikdy víc mně neporozumíte.
Vás však, kteří v kobku vaší tmavou
vešli jste a v lůžku tichém spíte,
nad jehožto křížek stkví se hlavou,
neprobudiž smích náš ani lkání!
Tmavou nocí nade vámi jen
zavzni moje tiché noční přání:
Dobrou noc! tichý sen!!! -"

Chýlilo se k večeru. Osamělý poutník kráčet stezkou ouzkou na rozlehlém temenu hor Krkonošských pod vrcholkem Sněžky. Hučel vítr, jako by Slezsko tajemnými slovy mluvilo k sestře české přes rozdělující je hradby. "Pusto kolem," povzdechl jinoh, "pták i zvěř miji kraj tento, ani strom ani květ nevzejde tuto, jen člověk jediný tiskne se vzdy výše a výše v čistější nebe blankyt, a nenalezá zde léč tajemně šustící mech a studený sníh." Vtom nesl vítr okolo tváře jeho motýla, jenž ouzkostlivě nadarmo se bránil křidelkoma barevnýma, chtěje nazpět dolu v květné kraje, odkud' ho bouřlivý vítr byl zanesl. "Nešťastný, toužíš nazpět v luhy pestré, které ti byly kolébkou; - ty jsi nechtěl v kraje tyto, proti vůli tvé tě v chladnou výši zanáší ten samý vítr, co tě v mládí tvém kolíbal na líci rozvitého kvítí; - j á j sem pravil, že člověk se tiskne vzhůru k jasnému nebi; - ó on musí," zastíraje si rukou čelo, "musí. - Postup mi vichřice motýla tohoto, já jej vezmu s sebou zpět v kraje oné, odkud's jej zanesla." Vtom lapil motýla, však nadarmo, on již ustydl umořený zde panující zimou; zasmutnělý usedl na osamělém skalisku, časem pohledaje přes pustou lučinu bílou v ourodné roviny slezské, časem zrak svůj obracuje na temné lesy, příkrývající krajinu českou. Jinoh tento byl as dvacíletý; černý oděv jeho pevně přilehaje jevil štíhlost vysoké postavy; temné vlasy jeho syčely ve větru kolem bledých líc a pěkného čela. Modré oko jeho nevýslovnou prozrazovalo touhu; takže celá jeho postava zdála se býti v soumraku večerním od pustých skal obraženým ohlasem písně "Znáš-li tu zem, kde citrýnový květ" atd. To byla první pout' jeho; - sotva čtyrykrát navštívilo slunce hrobky králů českých v chrámu Pražském od toho času, co on se loučil s Vyšehradem pustým; však jakkoli jen dvacetkrát spatřil rozlévati se studený sníh ustydlé země v chladné slzy, již na této první své pouti seznal, že nevešel v takový svět, jaký jemu slibovala mladistvá obrazotvornost jeho. On s roztouženým srdcem vstoupil v svět; doufaje, že všechny sny, které mladost jeho růžovými zdobily věnci, zde v opravdivost nalezne změněné, byl by celý láskou obejmul svět. Než příliš brzo sklesla opona, a on procítl ze snů mladistvých. On chtěl utrhnouti kvítí v měsíčním vzešlé luhu, a rosa noční co slza chladná skropila vřelou mu ruku; on se sehnul k rozvité růži okouzlený vůní její, a spatřil, že z časného vykvétá hrobu; on za svítání obdivoval lílie sněhobílou zář, než již v noc viděl ji skláněti korunu stříbrobílou k vlhké zemi; on hledal lid, jaký žil ve snách jeho, a pouhé larvy s ousměchem hleděly v oko jeho cituplné; zkrátka on hledal ráj snů svých v světě tomto, on po něm rozestřel náruč, a pouhou lásky prázdnou sevřel zem na prsa horoucí. Uleknutý chtěl se vrátiti zpět v říši mladosti své, než nadarmo jen plakal za sny uprchlými, samotný teď seděl v pustině, hluboko pod ním příroda květoucí; nemilovaný a nic nemilující dlel na skalisku osamělém nad horami zardělými v právě zapadajícím slunci. Hlas zvonů večerních potkával se z krajů českých i z roviny slezské na temenu hory a jen živěji vzdy mu na mysl uváděl uprchlé dny; - vtom v duchu jeho vzplanula myšlenka na tebe, dívko milostná, než hor množství a patero řek dělilo ho od tebe. Nic nemilující,

pravil jsem? - Oh on ještě miloval tebe, než pozdě - pozdě, ty již ztracená jsi byla pro něho; - ty jsi vzešla jemu co hvězda jitřní nad temné vlny myšlenek nynějších a první paprsky padaly opět v jeho temnou mrtvou noc; zlaté sny mladosti jeho vrátily se zpět, než myšlenka, že jediná hvězda, které lze bylo osvětliti stezky pouti jeho svitem růžovým, není hvězdou jeho, a že paprsky její jen proto usmály se teď ve tmě jej obkličující, aby tak brzo zase zahasly a jen mocněji aby probudily touhu jeho po světle, řítily jej nazpět v noc myšlenek předešlých. Povstana patřil dolu v krajinu usmívající se ve zlatě večerním a lkání jeho znělo hlasně krajinou utichlou: "Ty jsi byla sluncem mým, než ach ty jsi zašla již navždy, a žádný den nezardí se více nad životem mým; osamělý poutník opět kráčetí budu noci neskonalou, jejíž pustá tichost obživne jen vlastním lkáním mojim; čírou tmou opět rozestíráti budu rámě má za nicostnými postavami a přeludy mých snů, až chápatího se osamělého stromu mne v noc zavítá koruna jeho opět slzami ledovými probudí ze snů horoucích v opravdivost strastnou, až vlastní vřelé slzy moje v led ustydnou a sny moje pohynou ve věčném snupustém spaní. A pak až poslední dech můj se mísí bude s červánky na večerním nebi a poslední myšlenka má s lehkou mlhou rozloží se nad vlastní mou, pak spláchne déšť a setře vítr stopy kroků mých, jak bych nikdy nebyl šel po horách těchto; ty, přírodo, hrob můj sama sebe klamající přístřeš travinou zelenější krajiny vůkolní a opět nade mnou usmívati se budeš, jak bych nikdy nebyl býval zde a jako by usta má nikdy nebyla zvolala horám těmto 'dobrou noc!' " Umlkl, ticho kolem, jen ohlas od hor po stranách jeho strmicích opětoval danou dobrou noc, - dobrou noc. Slunce zašlo za temné hory; jako mrak černý vystupovaly vrcholky jejich na obzoru země české, a za horami protějšními vycházela slunce světů jiných; v rozsedlinách mezi horami již byla černá noc, na rovinách se ještě šerilo; města co bílá znamínka vyhlížela z šerých stínů; nad nimi se kroužil lehký kouř a sníživ se plížil se po tváři tichých jezer, v nichž se zhlížely vycházející hvězdy, sem tam je barvila zář malých plamínek hořících po hrázích temných. Večer byl jasný a čistý, jak jen na horách bývá, měsíc byl blízký ouplňku a záře jeho stříbřila osněžená čela zmodralých hor, jenž z temné noci strměly co zesinalé hlavy mrtvých králů, korunované stříbrnými víčky. Dlouho tak stál jinoch zapomenutý hledě v krajinu tichou; všechny hvězdy již slavily krásnou noc, on ještě dlel na osamělém skalisku; - bylo chladno, studený vítr skučel mezi horami a zdola hučely lesy a řeky pospíchající z pustých hor do krajin ourodných; měsíc stál vysoko na dráze své a jinoch ještě posud nepokročil z místa svého. - Vtom bily hodiny půlnoc, kdežto dříve nic neslyšel, a zdálo se, že blízko něho, ale dutě a hrůzně nesl se temný zvuk zvonu jejich po temnu širém a obrážel se o čela hor, až poslední ohlas temněji a temněji se vracel, pak bylo zase ticho. Rychle ohlédl se jinoch, a klamal paprsek měsíce zemdlelé zraky jeho, či byla opravdivost strašná, co spatřil? - zdálo se, jako by se byl rozlehl vrcholek Sněžky a visel zrovna nad ním; stkvostný v gotickém způsobu stavěný, teď napolou již zřícený klášter a nákladný chrám jeho zdobil temno její; vysoké schody vedly ke goticky vyklenutému vchodu, štíhlé sloupy, mistrovsky tesané, někde však již zpěražené sochy stály okolo vysokých gotických klenutí, nimiž se loudil svit měsíce, a paprsky hvězd prolétávaly zřícenými okny, tam stříbřice pozůstatky drobných sloupků a jiných ozdob gotických, tu zase obrážejíce se o obrazy rozličných svatých, jejichž postavy vypálené byly pestrými barvami v sem tam pozustalém skle goticky klenutých oken. Po obou stranách stály věže silné, polou však již rozřícené, jako stavení celé zdobily i ty štíhlé sloupky, hlavičky lidské, ba i zvířat rozličných, květiny a ovoce i celé postavy lidské, zvířat, stromů atd., však tak drobounce z kamene tesané, že povýšenějších nelze v světle měsíčním rozeznati; všechny postavy tyto zdály se v třepetajícím se paprsku žítí a se pohybovati; uprostřed stavení chrámového mezi věžmi nejvyšší byly hodiny; na tabuli vypadající co zatmělé slunce zářily jako písmo hvězdné litery početní a jasně zlatá ručička svítila co měsíc ve čtvrti poslední bledou nocí, ukazující právě půlnoc. Vzhoupiv se jinoch chtěl spěchatí vzhůru ke zdi hřbitovní, taktéž v gotickém způsobu ozdobené sochami a znaky zde odpočívajících, a vejíti vchodem nízkým na hřbitov, odtud po vysokých schodech vstoupiti v otevřený chrám, v kterém na vysoký oltář jakési tajemné svítilo světlo; čím však více spěchal, tím více se opíral silný vítr v roucho jeho, právě jak se to zdává v nepokojném snu, takže jakkoli se namahal blíže přijíti, vzdy se mu zdálo, že v stejné dálce zustává. - Tak se přiblížilo jitro, vítr pomalu utichl a právě stál při zdi hřbitova, kdy celý klášter planul v růžozhřavé záři vycházejícího slunce. Dveře chrámové samy od sebe se zavřely; vstoupiv tedy jinoch v chodbu klášterní, vešel vstříc spěchajícímu mnichu, který, jak by jej již dávno byl znal, takto k němu mluví: "Právě vhod přicházíte, nebo dnešního dne procitnou zmrtvělí bratři kláštera našeho a lze vám poptávat se jich na všechno, co jste již tak dávno dychtil zvěděti." A jako by se bylo rozbřeslo v duchu jinochovém aneb jako by dávno byl slyšel o klášteře tomto, bylo mu známo, co se nyní dítí má. I bylo to následující. Řeholní bratři kláštera tohoto měli uprostřed zdi svých rozlehlou síň, v níž kdo z mnichů tamních po jistých obřadech vstoupil, ztuhl a jako by zemřel, ale každoročně v jistý den se všemi tam vešlými obživl, po skonání pak dne toho opět ztuhl a tak trval za celý rok až do toho samého dne; což se s ním tak dítí mělo až do skonání světa. Krácel za mnichem jej vedoucím a vstoupil v poukázanou mu předsíň. Kolem při zdi stálo několik mrtvých mnichů, ruce na prsou složené majících, mladých i starých; bledá tvář i v smrti jakousi hrůznou ještě jevila nespokojenost. I tázal se mnicha, zdaliž i tyto neobživnou, načež onen takto odpovídal: "Ne, tyto neobživnou! Neboť volno zavřeným v té síni, jednou v roce kdy obživnou, vstoupiti a pak se vrátiti neb ne. Kteří se nevrátí v síň onou, nybrž v předsíni této zstanou, zemřou a neobživnou více, a po roce pak pochováni bývají. Tak se i těmto zošklivilo živobytí i jednodenní v roce, a raději spáti chtějí sen nepřespaný; - až slunce uprostřed své státi bude dráhy, pochováni budou na hřbitově, který jste spatřil kolem chrámu. Nyní však vstupte v síň velkou." Dořekl, a dvěře síně velké rozléty se. Zacloněnými okny mdlé padalo světlo ve vysokou i ozdobnou síň gotickou hrůzně velikosti. - Šerem tímto stálo nesčíslné množství mnichů mrtvých sem tam shluklých, každý v postavě té, v jaké se ho smrt dotkla. S napřaženou jeden stál rukou, jako by něco vypravoval; podle něho druhý, opřené na prvního máje oči mrtvé, jako by pilně poslouchal řeč umlkou; třetí se shýbal něco zvedaje; čtvrtý kleče s sepjatými rukama zdál se modliti; a tak dále. I dal mnich jinochovi následující ponaučení i výstrahu: "Mezi nesčíslným množstvím tím musíte běhati a v běhu rozličné jim činiti otázky. Stanete-li státi, zemrou jakoby poznovu, a neobživnou až ku pohřbu navždy zemřelých svých bratří; - aniž se smíte přes tři hodiny zdržeti mezi nimi, nechcete-li mezi onými zmrtvělými sám živý po

celý zustati rok." - - I vběhl jinoch v síň a v běhu rozličné činil na ně otázky; i počali se pohybovati, jako stínové země se nedotýkající, jako pohnuti od běhu jeho zbouřeným povětřím, a jakýmsi tajemným šepotem odpovídali na otázky jeho, takže se hrůzou chvělo srdce jeho. - Nežli tři hodiny prošly, z otevřené vyběhl síně, s hrůzou proběhl předsíň a octl se pokraj skaliny nad hluboko pode ním ležící krajinou, světlu však odvyklé oči, jako raněné náramným bleskem slunce předpoledního, hojně prolévaly slzy, aniž mohl dobře rozeznati něčeho vůkol sebe; i bolest strašlivá svírala srdce jeho. Schýlilo se po čase poledne, uschly oči jeho, i znovu okřál. - Klášterní temně i dutě zněly zvony; - a smutné zpěvy pohřeb provázejících mnichů nesly se v ucho jeho. - Ohlédl se jinoch i spatřil bránou klášterní sem se beroucí průvod navždy zemřelých bratří. Náramný smutek i touha nevyslovitelná pojaly srdce jeho, kdy spatřil, an živí mnichové nesou ku pohřbu navždy zemřelé bratry, obživlí však mnichové davem se hnuli z klášterních bran zpovzdálí. Smutně obrátil zraky své na dolem ležící, rozkošně květoucí krajinu; - v dále ji broubily modrošeré hory jako vlny nočního moře a černé mračno sypalo hustý déšť na rozkvětlé mezi onými horami luhy. Zrovna nad ním svítilo slunce, krajina pod ním jak by se usmívala, osení líbezně i sladce zavánělo posekané na loukách dolejších i na temenu hory; radostný hlol a ples ptactva z pod ním ležících hájů i lesů mísil se v hluk rychle z hory v oudolí hluboké padajících vod i v smutné zpěvy mnichů. Zdálo se mu, jako by z dálky šeptaly šedé hory i hustý hučel déšť: "My jasná věkobytně zdvíháme čela, aniž kdy zajdem; - my zrosíme květ uvadlý, aby nezhylnul, ale vykvetl znovu a vůni líbeznou vydával!" "My však spáti budeme sen nepřespaný!" znělo, jako by se chechtali mnichové mrtví. Nesčíslné množství obživlých mnichů hrnulo se na vše strany hory; i spěchal jinoch zpět ku hřbitovu, chtěje spatřiti pohřeb navždy zemřelých; a jak stranou se uhybá, chtěje se vyhnouti valícímu se davu, i obživlé za ním přilétovaly stíny; odskočí na druhou stranu, opět se valí stínové za ním - za ním; ustoupí zpět, i sem jej stínové následují. I mluví jeden z nich: "Darmo se nám vyhýbáš, povětří za tebou se táhnoucí nás za tebou nutí; zustaň státi a nejlhčí vítr zažene nás po tváři vrchu okolo tebe." Zustal jinoch státi a mnichové se hnuli pokraj hory, stezkou chtěce dolu; - mnohý vrhl se dolu ze strmíci nad krajinu skaliny, nevýslovnou touhou zapálené zraky jejich hleděly za tmavé hory, srážející však se vítr vzdý je opět shromažďoval na temenu hory. - Zacházelo slunce, - schýlil se večer pozdní, - silněji zavánělo osení zdola a ticho svaté se rozprostíralo nad krajinou šírou. - Nelze vypsat žalost, jakou jevíly zraky mnichů patřících za zapadajícím sluncem a pak za světlem umírajícím; než nadarmo; - došel den života stínů, a nevolné tiskl vítr v předsíň strašnou. Mnozí na rozpacích, lomíce rukama stáli na práhu velké síně; chechtající se vrhli se jiní v síň rozlehlou; někteří pak smutně plačící rozhostili se při zdech předsíně s složenými na prsou rukama; pak se zavřela síň i předsíň. - - - Byla chladná noc; ouzskou mezi horami rozsedlinou ubíral se poutník mdlým krokem z hor. Naproti němu v celé své vysokosti stála Sněžka, na vrcholku jejím sněhokrytém stál teď jen osamělý kříž; ouplný měsíc zrovna přes něj přehlížel v rozsedlinu, takže se zdál křížem ve čtyry stejné kusy rozdělen býti. "Dobrou noc, dobrou noc!" šeptal umdlělý poutník hlasem slabým. - Co ztracený papršlek Lůny zdála se před ním vznášeti bledá postava ženská; mrtvé oko upřené bylo vzhůru ku kříži, tvář její křídobílá, pysky zesinalé budily hrůzu; a ztuhlá sněhobílá ruka neustále vzhůru prstem nataženým ukazující stkvěla se v papršku měsíčním; zdalíž však ku kříži neb na měsíc ukazovala, nebylo lze rozhodnouti. Vtom obešel poutník skalinu a Sněžka zmizela ze zraků jeho; - postava ta víc a více se měnila, až posléze šedý starc krácel před ním; dlouhé šedé vlasy padaly okolo mrtvého obličej a mísily se s bílou pod pás dosahující bradou. Ve vlasy jeho vpletený byl věnec z bílých a červených růží. Při nohou jeho se pěnila řeka padající z vysoké skály nad ním, v bílé pění rozevřený stál černý vchod a v tento ukazovala ruka starcova. Poutník pohlédl sám na sebe, a strašně byl proměněn, i jemu padaly šedé vlasy okolo vysokého vraskovitého čela po dutých lících a mísily se s bílou pod pás dosahující bradou; smutně hleděl ve tmavý průchod; - za ním planulo zoře; - ještě jednou se chtěl ohlédnouti k různobarevným červánkům ozlacujícím stezku přešlou; než bouřlivý, hlučně a hrůzně lkající víchř mluvil k němu z končin těch slovy tajemnými a moc neznámá tiskla ho vpřed, touha nevyslovná táhla jej za sebou v neznámou zemi stezkou neznámou. - Poutník nasledoval starce v temný průchod. Krásné jitro vzešlo nad hlubokým dolem na východu hor Krkonošských. Tmavé jedle a borovice stály po horách v oděvu rosném, z vysoké skály padala řeka ve vymletou hlubinu, zčeřená v bílé pěny; kde však tišeji odplývala, byly vody její čisté a jasné, hlubina její zelenala se co lučiny zjara. V hlubinách těchto dřímál poutník, hlučný spád vody uzpíval jej v nejtišší sen, a vlny říčné táhly teď nad ním co zvučné lkání zvonů večerních tichou krajinou svůj řad, však již neuváděly co druhdy zvonů zvuk v ducha poutníkova minulé dny.